

Ne-jsoucí - proč se jím zabývat?

Na námitku, proč se máme zabývat něčím, co „není“, lze odpovědět hned několika způsoby, a všechny jsou platné. Především to už dávno děláme, není to žádný nový výmysl, jen jsme si toho málo vědomi, neboť to obvykle uniká naší pozornosti. Ale v některých případech to je dnes už tak nápadné, že to konečně musíme vzít na vědomí. Snad krajním případem jsou astronomové, astrofyzici a fyzikální kosmologové, kteří se přece zabývají dalekými hvězdami, jejich planetárními systémy, galaxiemi a třeba kvazary v nich, supergalaxiemi, atd. – a to vše jsou „objekty“, z nichž některé jsou nejen už stamiliony, ale dokonce miliardy let „ne-jsoucí“, o nichž nevíme, jak dnes vypadají, a žádným přímým pozorováním to zjistit ani nemůžeme (relativitu toho „dnes“ resp. „ted“ nechávám stranou). Podobně v jiných oborech jsou předem odhadovány stavy a situace, k nimž má teprve dojít (a k nimž možná dojde a možná ne). Takže: tak jako tak se tím, co je „ne-jsoucí“, stále nebo velmi často zabýváme.

Důležité je ovšem zdůvodnit v jednotlivých případech, proč se takovým „ne-jsoucím“ zabýváme, tj. proč to považujeme za potřebné a někdy dokonce nutné. V té astrofyzice to je dost přehledné: k tomu, co už (dávno) není „jsoucí“ (a navíc je velmi vzdálené, i když přesně nevím jak je to vzdálené přesně teď), se dostáváme komplikovanými interpretacemi toho, co nám vzdálené není, ale co máme na dosah nejrůznějšími přístroji vybavenému zraku (nakonec se dalekohledem musíme dívat svým zrakem, ať už přímo nebo nejčastěji přes různě sofistikované fotografie atd.) Jedno však musíme nahlédnout zcela zřetelně a přesvědčivě: výsledky nejrůznějších interpretací toho, co vidíme, slyšíme atd. právě nyní, musíme zabudovat do jakési „konstrukce“, kterou jsme museli (spolu s mnoha, ba nespočetnými dalšími) vytvořit. A protože to je nejen náročné na naši práci, na naše myšlení, ale také na vybavení, přičemž náklady na některé výzkumy stále rychleji stoupají, čím se blížíme skutečnostem největším nebo naopak nejmenším, vždycky musí rozhodovat zdůvodnění, proč zkoumat toto a nikoli spíše něco jiného – tedy selekce.

Zvláštní pozornost pak musíme věnovat zejména myšlenkovým (nejen tedy technickým) problémům užitých metod a pojmových prostředků; to odložíme na jindy.

(Písek, 121102-2.)